

Wat is de Participatieladder?

De Participatieladder is een meetinstrument waarmee je van iedere burger kunt vaststellen wat diens mate van participatie in de samenleving is. De ladder is onderverdeeld in zes treden, van sociaal geïsoleerd tot werkend zonder ondersteuning. De ladder is geïnspireerd vanuit de opdracht die gemeenten krijgen, of zichzelf geven in de Wet Participatiebudget: bevorder de participatie van je bevolking, ofwel zorg dat iedereen meedoet naar vermogen. De middelen en instrumenten die gemeenten krijgen om die opdracht te vervullen komen uit de WWB (re-integratie) de WI (inburgering) en de WEB (volwasseneneducatie). Flankerende middelen uit de WMO kunnen hierbij ook worden ingezet.

Om inzicht te krijgen of aan die opdracht wordt voldaan is het nodig dat de mate van participatie meetbaar wordt gemaakt. Daarvoor hebben een aantal gemeenten met de VNG de participatieladder ontwikkeld. De participatieladder verschilt van andere (re-integratie)ladders en van de oude fase-indeling omdat hij meet wat iemand *op dit moment doet*. Daarnaast leggen we in de ladder een aantal zaken vast die van essentieel belang zijn om (duurzaam) te kunnen participeren; inburgeringsbehoefte, laaggeletterdheid en startkwalificatie. Ook legt de medewerker vast of de klant in kwestie groeimogelijkheden heeft of niet. Door een tweede meting, bijvoorbeeld na inzet van een voorziening, wordt zichtbaar of de mate van participatie is verhoogd (en of de voorwaarden voor duurzame participatie zijn bereikt). Hiermee worden ook andere- of tussenresultaten zichtbaar dan uitstroom uit een uitkering, dat tot nu toe als enige resultaat meetbaar was.

Waarom zou ik de ladder gebruiken?

Inzicht in bestand en resultaten

Het zichtbaar maken van de resultaten die je als gemeente boekt met de middelen uit het participatiebudget is eigenlijk al reden genoeg om de ladder te gebruiken. Er gebeuren ook nu al veel zinvolle dingen met de doelgroep die tot op heden moeilijk voor het voetlicht waren te brengen. Zowel landelijk als lokaal vergroot een gebrek aan zichtbare resultaten de druk op het budget, juist in crisistijd. De aangekondigde bezuinigingen op het werkdeel maken de noodzaak om te weten welke instrumenten bij wie resultaat hebben alleen maar groter.

Met het plaatsen van alle klanten in het participatiebudget op de ladder ontstaat een helder beeld van de samenstelling van het bestand. Dit overzicht kan het management of het lokaal bestuur helpen bij het maken van keuzes over de inzet van middelen. Daarnaast kan een gemeenteraad met behulp van dit overzicht, in de terminologie van de ladder specifieke en meetbare opdrachten formuleren aan de uitvoering. De uitvoering kan vervolgens in jaar- of kwartaalverslagen helder terugrapporteren wat de resultaten zijn.

Die opdrachtstructuur kan, indien gewenst, ook verder in de organisatie worden toegepast. De ontwikkelingen op de ladder zijn eenvoudig en overzichtelijk in managementrapportages te presenteren. Ook kan een overzicht van het klantenbestand of van de resultaten dienen als onderwerp bij een voortgangsgesprek met de klantmanager.

Focus op participatie

Het gebruik van de ladder kan daarnaast helpen om de focus van de organisatie op participatie te krijgen. Bovendien komt er één taal waarin iedereen over participatie spreekt. Dit bevordert de samenwerking en de overdracht van klanten tussen de (voorheen) verschillende afdelingen inburgering, re-integratie en educatie. Die gedeelde taal (en focus) kun je als gemeente ook verder uitbreiden naar partners op dit beleidsterrein zoals het ROC, re-integratiebedrijven, het UWV-werkbedrijf of welzijnsorganisaties.

De resultaten zijn te presenteren op, en uit te splitsen naar allerlei niveaus. De details die een klantmanager bij haar caseloadoverzicht wil hebben, hoeven niet allemaal in de managementrapportage zichtbaar te zijn. Een interessante optie is om de resultaten uit te splitsen naar contractpartners bij wie een traject is ingekocht. Daarmee worden de prestaties in het bevorderen van participatie van die bedrijven in een oogopslag zichtbaar.

Betere beleidskeuzes

Met een zuiver beeld van het bestand, hun vorderingen en de resultaten, uitgesplitst naar doelgroep, laddertrede en/of soort traject heeft het management en het bestuur de informatie in handen om goede en goed beargumenteerde beleidskeuzes te maken en effectief met de schaarser wordende participatiemiddelen om te springen.

Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is afgesproken dat de trededeposities op de participatieladder een op een mogen worden overgezet bij het invullen van de verplichte Statistiek Re-integratie door Gemeenten (SRG). Door iets te meten wat voor de dagelijkse praktijk nuttig kunnen gemeenten dus meteen aan hun informatieverplichting voldoen. Op termijn overweegt het Ministerie de SRG ladder te vervangen door de Participatieladder. Zeker als er nog meer gemeenten mee gaan werken.

Wat is er nodig om met de Participatieladder te gaan werken?

Om op een goede manier aan de slag te kunnen met de participatieladder moeten een aantal zaken op praktisch gebied geregeld worden. Op onze website vindt u de implementatieplannen van de koplopergemeenten en van de tweede groep. Met het voorbeeld van een voor u vergelijkbare gemeente (grootte, samenwerkingspartners) kunt u een realistische inschatting maken van de tijdsbesteding en kosten die gemoeid zijn met de implementatie van de ladder.

Het is belangrijk om, wanneer u gaat werken met de participatieladder, dit instrument goed te verankeren in de organisatie. Uit de ervaringen van de pilot en koplopergemeenten blijkt dat, wanneer medewerkers de kans krijgen het instrument met elkaar te bespreken en de ruimte krijgen om hun aanvankelijke bedenkingen erbij open te bespreken, het merendeel van de klantmanagers enthousiast zijn over het instrument. Het gebruiksgemak, de heldere, overzichtelijke indeling en het zichtbaar worden van de resultaten van hun werk worden genoemd als pluspunten. De medewerkers waarderen het dat de ladder hen ondersteunt in hun professionaliteit. Ze behouden de ruimte om zelf de diagnose te stellen en maatwerk te leveren.

Voor het invullen van de benodigde gegevens heeft een klantmanager maximaal vijf minuten nodig. Voor het bepalen van de trede hebben wij een stroomschema ontwikkeld. De ervaring leert dat klantmanagers dit al vrij snel niet meer nodig hebben.

Wij streven ernaar dat de participatieladder door de leveranciers van klantvolgsystemen wordt ingebouwd in hun programma's (zie ook; waarom zou ik me aanmelden). Op die manier kan uw medewerker rapporteren in een vertrouwde (software)omgeving. Wij hebben voorts een webbased invoermodule laten ontwikkelen met een daaraan te koppelen lege (model) database. Deze komt is maart beschikbaar en tegen een bijdrage voor de helpdesk te verkrijgen. Deze applicatie kan gebruikt worden wanneer uw leverancier zijn klantvolgsysteem nog niet (voldoende) heeft aangepast. Wij bieden, door alle specificaties openbaar te houden, de softwareleveranciers de kans om eenvoudig een rechtstreekse koppeling tussen de invoermodule en hun systemen te creëren.

Waarom zou ik me aansluiten?

Alle producten die het project Participatieladder oplevert zijn gratis beschikbaar voor iedereen. Op www.participatieladder.nl vindt u handige tips en trucs, voorbeeldproducten en -aanpakken, handreikingen, publicaties en nog veel meer. Wij vragen gemeenten toch om zich bij ons aan te sluiten omdat de Participatieladder daarmee sterker wordt als universeel meetinstrument en als gezamenlijke taal.

Het is in gesprekken met partijen die landelijk zijn georganiseerd, zoals de softwareleveranciers, het UWV-werkbedrijf en de Ministeries belangrijk om zo veel mogelijk gemeenten te vertegenwoordigen. Door die massa nemen wij namens de ladder een stevigere positie in en kunnen we de belangen van de gemeenten beter vertegenwoordigen.

Op verzoek zijn de projectleiders beschikbaar om u te ondersteunen in (de voorbereiding op) besprekingen waar u de ladder wilt presenteren. Dat kan zowel in de politieke als in de ambtelijke arena. Wij hebben al veel vaker vragen en commentaren beantwoord en kunnen bovendien uit voorbeelden van andere gemeenten putten ter verduidelijking. Ook zijn wij graag bereid om, vanuit onze eigen ervaring en die van de overige gemeenten, met u mee te denken of te lezen bij inhoudelijke of procesmatige vraagstukken.

Daarnaast is het project er om gemeenten bij elkaar brengen die met dezelfde kwesties bezig zijn of die iets van elkaar kunnen leren. Vaak zijn oplossingen niet één op één over te nemen maar kan het verhaal van de ene gemeente de andere wel verder helpen. Na de zomer zullen er een aantal inhoudelijke themabijeenkomsten zijn waar gemeenten die zich dan voorbereiden op de implementatie en gemeenten die al met de Participatieladder werken elkaar kunnen ontmoeten en van elkaar kunnen leren. In 2011 zullen wij dit in regionale bijeenkomsten vormgeven.

Gemeenten die hun bestand in beeld hebben, of hun resultaten meer diepgaand willen analyseren kunnen met onze hulp, op zoek naar vergelijkbare gemeenten om de resultaten eens naast elkaar te leggen. Door te benchmarken ontstaat een dieper begrip van de resultaten en hoe die te beïnvloeden. Vanuit het project zal de benchmark worden ondersteund.

Hoe sluit ik me aan?

Wij (het project en de gemeenten die met de ladder werken) zoeken dus minimaal 40 nieuwe gemeenten die enthousiast zijn over de Participatieladder en er mee willen gaan werken, of dat misschien zelfs al doen. Wanneer u overweegt om zich bij ons aan te sluiten kunt u zich aanmelden door te mailen naar participatieladder@vng.nl. Wanneer u twijfelt, kunt u contact opnemen met de projectleiders. Op 21 en 27 april 2011 organiseren wij twee voorlichtingsmiddagen voor geïnteresseerde gemeenten. Hier zullen wij specifiek uitleggen wat wij van u vragen en wat we voor u kunnen betekenen. Ook kunt u al uw vragen hier stellen. U kunt zo voldoende informatie verzamelen om op een verantwoorde manier de keuze te maken om met de Participatieladder te gaan werken.

De 40 nieuwe gemeenten die wij om ons heen willen verzamelen spreken de intentie uit om in de zomer van 2011 een implementatieplan op te stellen. Dit plan wordt vastgesteld door of namens het college van B & W. In het plan wordt toegewerkt naar een start van de implementatie van de participatieladder (het plaatsen van de klanten op de ladder) op uiterlijk 1 januari 2012. Voor het schrijven zo'n plan komt een handreiking beschikbaar.

Ten slotte

Het project Participatieladder wordt uitgevoerd onder auspiciën van de VNG en ontvangt financiële steun vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De projectorganisatie zal in ieder geval nog tot 1 januari 2012 bestaan. Als er op dat moment voldoende gemeenten zijn die verder willen, en het project daarvoor een toegevoegde waarde heeft gaan wij op zoek naar subsidie om het project voort te zetten. Het project bestaat uit drie projectleiders en een projectteam waarin gemeenten, ministerie, Divosa en VNG zijn vertegenwoordigd.

Wanneer u nog vragen heeft; Kijk op www.participatieladder.nl. Daar is een schat aan informatie te vinden. Vindt u niet het antwoord dat u zoekt? Neem dan gerust contact op met één van de projectleiders.

Met vriendelijke groet, de projectleiders

Peter Budel
p.budel@utrecht.nl
030-2865232

Fedor Heida
fedor.heida@vng.nl
070-3738460

Evert Jan Slootweg
slootweg@divosa.nl
06-13934861

VNG/Divosa, maart 2011